

Remissvar

Diarienummer:
SN 2023/00572

Datum:
2023-08-09

Motala kommun
Socialförvaltning

Verksamhetsutvecklare:
Marielle Fältström

Telefon:
0141-223415

e-postadress:
marielle.faltstrom@motala.se

Remissvar till Boverket

Remiss, Boverkets förslag till föreskrifter och allmänna råd om säkerhet i händelse av brand i byggnader, dnr 31/2022

Yttrande

Motala kommun lämnar genom socialförvaltningen synpunkter på ovanstående remiss. Motala kommun är inte en av remissinstanserna men med anledning av kommunens pågående rättsprocess som rör frågan har socialförvaltningen en förhoppning om att Boverket tar nedanstående synpunkter i beaktande i framtaget av den nya föreskriften.

Boverkets översyn av reglerna om brandskydd avser bland annat för äldre personer med mer vård i hemmiljöer, vad som omnämns som trygghetsboenden och liknande och en ny verksamhetsklass föreslås. Som förslaget är framskrivet anser socialförvaltningen att formuleringen ”och liknande” skapar ett fortsatt stort tolkningsutrymme för vilka typer av boenden som avses.

Socialförvaltningen i Motala kommun anser att frågan om vilken typ av boenden som avser de olika verksamhetsklasserna idag är otydlig och bör utredas mer noggrant. Socialförvaltningen i Motala kommun driver för närvarande en rättslig process mot räddningstjänsten i kommunen. Grundfrågan handlar om olika tolkningar av Boverkets verksamhetsklasser; i det här fallet avseende servicebostäder enligt socialtjänstlagen (2001:453) SoL och lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. Motala kommuns socialförvaltning och räddningstjänst ser ett stort behov av ett förtydligande vad gäller krav på brandskydd och verksamhetsklassstillhörighet för servicebostäder. Som det ser ut i dag, och även i förslaget om den nya föreskriften är det inte tydligt vilken typ av verksamhetsklass serviceboenden enligt SoL och LSS tillhör. Otydligheten får stora konsekvenser för de personer som bor i servicebostäder och för kommuner över hela Sverige. I de fall där tolkningen görs att servicebostäder tillhör verksamhetsklass 5B leder det bland annat till att personer i servicebostäder behöver tvångsflyttas, att annan lagstiftning därmed inte efterlevs och det leder också till höga samhälleliga kostnader som enligt socialförvaltningen inte står i proportion till nyttan.

I Motala kommuns pågående rättsprocess har räddningstjänsten i beslut till socialförvaltningen meddelat att servicebostad som bedrivs enligt SoL och LSS förbjuds att bedrivas för personer som inte klarar av att utrymma på egen hand. Räddningstjänsten gör bedömningen att servicebostäder är att likställa med gruppboende och därmed görs bedömningen att de tillhör verksamhetsklass 5B. Socialförvaltningen anser att servicebostäder bör tillhöra verksamhetsklass 3 då socialförvaltningen anser att det är likställt med ett ordinärt boende vars insatser bedrivs i de boendes lägenheter i vanliga hyreshus. Om räddningstjänstens beslut skulle vinna laga kraft skulle det få till följd att en lagstadgad boendeform som servicebostad inte skulle kunna finnas kvar varken i Motala kommun eller i riket i stort. Som socialförvaltningen ser det är det en brist på tydlighet avseende vilken verksamhetsklass servicebostäder ska tillhöra som gör att räddningstjänsten väljer att tolka servicebostad enligt det högre krav på brandskydd som följer av verksamhetsklass 5B.

Enligt Boverkets verksamhetsklass 5B, vårdmiljöer, omfattas utrymmen där det förväntas vistas personer som har begränsade eller inga förutsättningar att sätta sig själv i säkerhet. Av flera skäl anser socialförvaltningen att det inte stämmer in på servicebostäder. Servicebostad är dels inte ett gruppboende och dels inte att definiera som en vårdmiljö. Tvärtom bedrivs servicebostäder oftast i fristående hyreshus där personerna bor i egna hyreslägenheter utan några som helst tecken på vårdmiljö. Målgruppen för dem som bor i servicelägenheter är inte att förväxla med målgruppen som bor i bostäder som tillhör den högre verksamhetsklassen 5B. I den typen av boenden bor personer med betydligt större intellektuella eller fysiska begränsningar och med ett betydligt större behov av stöd från personal. I boendeform som tillhör 5B bor personer med begränsade eller inga förutsättningar att kunna utrymma själva. Målgruppen som bor i servicebostäder passar inte i en sådan form av boende då de har en avsevärt högre förmåga att klara sin dagliga livsföring, inte har lika stort behov av personaltöd och där de flesta också har en uppskattad förmåga av att kunna utrymma själva. Att kunna utrymma själv är dock inte ett krav som utifrån SoL/LSS ställs på rätten till insatsen servicebostad. Inte heller är det ett krav som ställs på hyresgäster i allmänhet.

Socialförvaltningen anser att servicebostäderna istället ska anses tillhöra den lägre verksamhetsklassen 3A. Skälet till det är att det är den typ av boende som är närmast överensstämmande med Boverkets egna exempel på boenden som ingår i denna verksamhetsklass. Tillhörighet för verksamhetsklass 3A beskrivs enligt Boverket som vanliga bostadslägenheter såsom bostäder i flerbostadshus och småhus, trygghetsboende, seniorboende, familjedaghem, fritidsbostäder och liknande.

I de fall servicebostäder tolkas tillhöra verksamhetsklass 5B leder det till att lagstiftningar kolliderar eftersom följden blir att tvångsflytta personer som enligt annan lagstiftning ger dem rätten att bo där eller som alternativ bygga om hyreshusen så de blir institutionslika. Båda alternativen strider mot SoL och LSS-lagstiftningen och dess grundläggande principer och Boverkets

byggregler har inte företrädre framför annan lagstiftning. Ett beslut med sådana konsekvenser strider även mot FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och det skulle ta vår syn på människor med funktionsnedsättning 100 år tillbaka i tiden; bort från normalisering och att leva som andra och tillbaka till ett institutionstänk. När verksamhetsklassindelningen tolkas som räddningstjänsten i Motala kommun har gjort (det finns domstolsbeslut på andra kommuner som gjort samma tolkning) innebär det i praktiken att en lagstadgad insats som servicebostäder inte kan fortsätta att finnas kvar. Så länge regelverket inte tydliggör vilken verksamhetsklass som gäller för servicebostäder enligt SoL/LSS så kommer tolkningar fortsätta att göras olika. Det får till följd att personer i ena kommunen kan tvingas flytta till annan boendeform men i en annan bo kvar vilket också strider mot likställighetsprincipen i kommunallagen (1991:900). Ytterligare en konsekvens är att vissa kommuner får hantera oskäligt höga kostnader för ombyggnation/nybyggnation vilket inte är en ansvarsfull användning av skattemedel då det finns poster där skattemedel skulle göra mer livsnödvändig nytta. Ett förtydligande i Boverkets indelning av verksamhetsklasser skulle eliminera alla dessa uppräknade konsekvenser.

Socialförvaltningen anser därför att Boverket med den nya föreskriften bör ta tillfället i akt och tydliggöra vilken grad av brandskydd och inom vilken verksamhetsklass som servicebostäder enligt SoL och LSS ska tillhöra. Enligt förslaget föreslås en ny verksamhetsklass; verksamhetsklass 3 C för att överbrygga glappet mellan vanligt boende i verksamhetsklass 3 A och särskilda boenden i verksamhetsklass 5 B. Verksamhetsklassen omfattar behovsprövade trygghetsboenden och liknande boendeformer. Liknade boendeformer exemplifieras inte.

Socialförvaltningen önskar främst att exemplifiering av servicebostad ska framgå av verksamhetsklass 3 A. Det är av högsta vikt att servicebostäder enligt SoL och LSS tydligt inkluderas och exemplifieras i verksamhetsklass för att framledes undanröja att olika tolkningar av verksamhetsklasstillhörighet för servicebostäder uppstår.

Socialförvaltningen vill uppmärksamma Boverket på att det finns en stor risk när förslag om ny föreskrift skickas ut till Sveriges kommuner att frågan enbart tas om hand av respektive kommuners samhällsbyggnadsförvaltningar eller motsvarande. Som detta yttrande för fram så har socialförvaltningen ett helt annat perspektiv på frågan då det är inom socialförvaltningens område konsekvenserna får hanteras och det mänskliga lidandet tas omhand. Av de remissvar som inkommit till Boverket hittills kan socialförvaltningen konstatera att det är samhällsbyggnadsförvaltningar och likande som enkom svarat på den remiss som gått ut till Sveriges kommuner.

Slutligen vill socialförvaltningen tydligt framföra att människor i behov av samhällets stöd inte ska vara dem som ska behöva betala priset för att lagstiftningar kolliderar eller för att bindande föreskrifter inte är tillräckligt tydliga. För att undvika framtida rättsprocesser baserat på olika tolkningar av verksamhetsklasser, att andra lagar inte efterföljs, tvångsförflyttningar av

personer som bor i servicebostäder samt stora samhälleliga kostnader har socialförvaltningen en förhoppning om att Boverket tar dessa synpunkter i beaktande i framtagandet av den nya föreskriften.

Pernilla Thunander
Socialdirektör